

Становище

по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент”

по 2.1. Филология (Руска литература на XX век)

в Софийския университет „Св. Климент Охридски”

(обявен в Държавен вестник, бр.23/17.03.2017)

от проф. д-р Ренета Божанкова, Факултет по славянски филологии, Софийски университет „Св.Климент Охридски”, член на научното жури по конкурса, назначено със заповед № РД 38-226/21.04.2017 г. на Ректора на Софийския университет „Св.Климент Охридски”

Единствен кандидат в обявения конкурс за доцент е гл. ас. д-р Галина Тотева Петкова, Катедра по руска литература, Факултет по славянски филологии, Софийски университет „Св.Климент Охридски”.

1. Професионална квалификация

Гл.ас. д-р Галина Петкова е завършила специалност “Руска филология” в Софийския университет (1987 г.), защитила е дисертационен труд и е получила степен “кандидат на филологическите науки” в Московския държавен университет “М.В. Ломоносов” (1994 г.). От 1999 г. Галина Петкова е последователно асистент, старши и главен асистент в Катедрата по руска литература на Факултета по славянски филологии в Софийски университет „Св.Климент Охридски”.

2. Научни публикации и научноприложни издания, представени за участие в конкурса

Гл. ас. д-р Галина Петкова представя за участие в конкурса списък от 1 монография – хабилитационен труд (656 стр.), две електронни книги и 10 статии. Публикациите са осъществени в тематични сборници, както и в български и чужди периодични издания. Част от публикациите са предшествани от представяне на научни конференции. Справката за забелязани от кандидатката цитирания на трудовете включва 116 позиции, подробна и представителна е и информацията за намерени индексирани и цитирани публикации на Галина Петкова.

2.1. Хабилитационен труд

Кандидатката участва в конкурса с монографията „*Да са даде ръководеща нишка...*” История на руската литература от проф. П. Бицили в три книги (България, 1931–1934 г.)¹. София: Факел, 2017. Книгата е резултат от многогодишен, целенасочен, “посветен” труд, търсещ следите на едно творческо дело и на една житейска участ през първата половина на ХХ век, тя е впечатляващо доказателство за резултата от постоянство при работата в едно и също изследователско поле в продължение на повече от десетилетие, от натрупване на факти, издирване на извори, приобщаване и участие в научни групи, посветили проучванията си на темата за емиграцията през ХХ век.

Това е интердисциплинарно научно изследване, което се опира и на заварени, и на новонамерени методи и инструменти от зоната на филологията, историята, културните изследвания, емигрантологията. Монографията на Г. Петкова открива и като съществуване, и като съдържание за съвременния академичен читател три книги¹ на руския емигрант проф. П. Бицили, което става възможно благодарение на специфичните подходи избрани от авторката към пишещия и към написаното, но още повече към неосъщественото, към потенциалното.

Материалът на книгата е побран в три пространни глави с отчетливо вътрешно структуриране, снабдени с приложения, интригуващи читателя и даващи основа за собствени, незадължително съвпадащи с тези на авторката умозаклучения. Тази свобода на съ-интерпрепацията е постигната за читателя и благодарение на плътното второ поле на книгата – бележките под черта. Не по-малко ценни от аналитичния основен текстови корпус, тези бележки подкрепят, спорят, добавят данни и факти, натрупват имена и заглавия, там са както историческият контекст, така и съживяващите го епизоди и дори куриози. Първа и втора глава на книгата щрихират именно този контекст, като е създадена една възможна картина на времето, отношенията, събитията. Под черта е изведен паралелният наратив на архива, на личните сбирки, на позоваванията и препратките и така са подкрепени доказаните тези; в отделни моменти липсата на данни и недостъпността на документи пък са основание за многобройните допускания, предположения, хипотези,

¹ Първа и втора част на „Христоматия по история на руската литература” (1931; 1932) и втора част на „Кратка история на руската литература” (1934).

които се проявяват забележимо и на стилово ниво чрез съответна лексикална или граматическа форма, чрез поредиците от зададени, но често останали без отговор въпроси.

Галина Петкова представя ценно проучване не само на руската емиграция, но и на българската академична среда, на изследователската, преподавателската, издателската дейност в Софийския университет, първото българско висше училище, преди почти един век, като е хвърлена светлина и върху административните регулации на академичния живот, върху организацията на учебния процес, и – което е особено ценно, включително и с оглед на настоящия конкурс – върху самата история на университетското и училищно преподаване на руска литературата у нас. Впрочем, съсредоточаването, “близкото четене” на учебните книги, написани от П. Бицили, е добър повод и подтик да се осъзнаят и оценят настъпилите в дидактиката промени при неизменността на въпросите ѝ – на какво и как да се учи. Основна част от труда е посветена именно на педагогическата работа на Бицили – от организацията на училищното дело сред руските емигранти, през методическите и дидактически текстове и възгледи, до учебника, този “най-труден жанр”. Авторката се опитва да навлезе и в сложните отношения между образователната система на приемащата страна и привнесените елементи на опитващата да се реконструира (екстериториално) руска образователна система с характерните ѝ елементи (училище, университет, учебни планове и програми, канон).

Трета глава представя разгърнато, детайлно, доказателствено подкрепено тълкуване на концепцията на университетския преподавател П. Бицили относно съдържанието и методите на изучаване на руската литература в съвременните нему условия и учебни заведения, но и принципно, на основата на научното знание и на подкрепа на съучастието от страна на обучаваните. Водеща нишка тук, а и в труда като цяло е виждането, дори убедеността, че създаването на кратката история и хрестоматията на руската литература за Бицили има компенсаторна цел и характер, доколкото научните му занимания с историята на руската литература и с нейното актуално тогава развитие не са намерили приложение в пряката му академична преподавателска практика и съответен академичен статут.

Справочният апарат на монографичното издание е строго и прецизно оформен, библиографията съдържа 214 заглавия, като списъкът, разбира се, би могъл да подлежи на разгръщане. Спецификата на темата, ориентирана към архивни проучвания, предопределя

и библиографията – основно източници на руски и български език с по-малко присъствие на автори извън славяноезичния кръг. Този библиографски профил е индикатор и за интереса към проблематиката с нейното значение за утвърждаване на локални и регионални позиции, влияния, авторитети.

Обобщавайки тук можем да кажем, че книгата “Да се даде ръководеща нишка...”, на Г. Петкова ѝ отрежда едно от водещите места в кръга на българските учени, заети с осветляването на руския емигрантски живот през първата половина на XX век и по-специално на присъствието на тази диаспора в българската култура и в образователната ни система. Монографията е принос към проучване на цялостното дело на Бицили, към историята на Софийския университет, на образователното дело у нас, на българо-руските културни взаимоотношения, към историята на руската емиграция през XX век.

2.2. Електронни книги

Като изследовател и познавач на емигрантската руска литература Галина Петкова се обръща и към наследството на отделни руски автори, чиито текстове намират през 20-те години на миналия XX век място в издания, подготвени и отпечатани у нас. Двете електронни книги, публикувани от Г. Петкова, събират именно такива текстове и ги коментират за съвременния български читател. Електронните сборници „Женска поезия на руската емиграция в България” (2009) и „Надежда Тэффи. Наше житъе. Рассказы и фелъетони, опубликованные в Софии (1923-1927)” (2010) имат стойност както за преподавателската практика при представянето на емигрантската руска литература на студенти-слависти, така и за изследователи на този период от историята на руската литература.

2.3. Научни статии

Списъкът на статиите на гл. ас. д-р Галина Петкова, представен за участие конкурса, съдържа 10 заглавия, публикувани в периода 2002-2013 г., като тематичната ориентация на статиите отново легитимира авторката им като един от най-последователните съвременни български учени в полето на емигрантологията. Във всяка от тези статии се анализират личностни присъствия, намерили текстова изява в периода на първата руска емигрантска вълна, и се отразяват вижданията на Г. Петкова по въпроси като дефинирането и употребите на понятието „емигрантски център”, проблемите на маргинализацията на руската емиграция в България, както и такива на българо-руските

културни отношения, видени през призмата на емигрантските изказани позиции. Статиите коментират отделни находки (художествени, научни и епистоларни текстове на Н. Трубецкой, Е. Грим, Н. Зубов, П. Бицили), съвременната публикация на които в част от случаите съпровождат. Тези статии имат несъмнено значение като извори на нова информация за живота на руските емигранти у нас през миналия век, но заедно с това демонстрират прилагане на актуални методологически подходи и неравнодушно внимание към всеки детайл на текстовите свидетелства, станали обект на археологическо-филологическо изследване.

3. Преподавателска и научна дейност

В документите по конкурса е представена информация за дейностите на кандидатката, оценявани като допълнителни показатели съгласно чл. 27 от ЗРАСРБ. Гл. ас. д-р Галина Петкова има дългогодишен преподавателски опит, като е водила семинарни занятия по руска литература на XIX и XX век, лекционни курсове по руска литература на XX век, както и отделни задължителни и избираеми курсове в магистърски програми във Факултета по славянски филологии и Исторически факултет на Софийския университет. Посочено е участие в седем научни проекта в Софийския университет и в БАН.

4. Заключение

Представените за участие от единствения кандидат в конкурса публикации и документи посочват приносите, достиженията, оценката в страната и чужбина на публикационната и изследователска дейност на гл. ас. д-р Галина Петкова. Задълбоченият цялостен преглед на тези трудове, многогодишното познаване на преподавателската и научната работа на кандидатката, отзивите на колеги преподаватели и студенти, ми дават основания за изказване с пълна убеденост на **положителна оценка**, като с това се обръщам към уважаемото Научно жури да предложи на Факултетния съвет на Факултета по славянски филологии гл. ас. д-р Галина Петкова да бъде избрана за “доцент” по професионално направление по 2.1. Филология (Руска литература на XX век).

София, 24 юли 2017 г.

проф. д-р Ренета Божанкова